

Finansdepartementet
Postboks 8008 Dep
0030 Oslo

att: Anne Kristin Fosli

Saksbehandler
Solveig Bakken
Telefon 73592147
E-post Solveig.Bakken@vm.ntnu.no

Vår dato:
16.06.2005

Vår ref.:
2005/580/008

Deres dato:
16.03.2005

Deres ref.:
04/579 Ø KnT

Høring av NOU 2005:5 Enkle signaler i en kompleks verden. Forslag til et nasjonalt indikatorsett for bærekraftig utvikling.

Det vises til brev av 16.03. 2005 fra Finansdepartementet hvor NOU 2005: 5 sendes til åpen høring. Vitenskapsmuseet er bedt om å koordinere en uttalelse på vegne av NTNU. Institutt for fysikk ved Fakultet for naturvitenskap og teknologi og Seksjon for naturhistorie ved Vitenskapsmuseet har bidratt med innspill til uttalelsen.

Vi er tilfredse med at en ambisiøs handlingsplan er vedtatt, og at den har fått brei omtale i nasjonalbudsjettene for 2004 og 2005. Men når det gjelder videre oppfølging, og arbeidet med miljøindikatorerne spesielt, må vi uttrykke forbauselse over et lavt ambisjonsnivå. Norge har stått sentralt i det internasjonale arbeidet med bærekraftig utvikling, og den framlagte innstilling om indikatorsett for bærekraftig utvikling er passiv. Spesielt gjelder dette innenfor området "Biologisk mangfold og kulturminner". Det er også påfallende at bruk av lagerressurser ikke tas opp som indikator og at heller ikke at utnyttelsen av fornybare energiresurser fremgår av det foreslåtte indikatorsettet.

Det er viktig i det videre arbeidet med en bærekraftig utvikling i Norge at hele det norske kunnskapsmiljøet, ikke minst universitetene, trekkes inn. I den forbindelse viser vi til vår uttalelse av 13.08. 2003 med fire vedlegg, der vi gir en rekke konkrete innspill til styrking av arbeidet med bærekraftig utvikling og stiller vår kompetanse til disposisjon i det videre arbeidet med miljøindikatorer.

Vi viser ellers til de to vedlagte uttalelsene fra fagmiljøene ved Institutt for fysikk og Seksjon for naturhistorie til NOU 2005:5.

Vennlig hilsen

Axel Christophersen
museumsdirektør

Solveig Bakken
kontorsjef

2 vedlegg

Vitenskapsmuseet
NTNU

Professor
Berit Kjeldstad
Telefon: +47 73591995
Epost: berit.kjeldstad@ntnu.no

Vår dato:
13.06.2005

Vår ref.:
05/580/008

Deres dato:
13.05.2005

Deres ref.:
2005/580/008/SBA

Høring NOU 2005:5 – Enkle signaler i en kompleks verden. Forslag til nasjonalt indikatorsett for bærekraftig utvikling.

Institutt for fysikk har vurdert NOU 2005:5 og ønsker å komme med flg kommentarer:

Det er påfallende at bruk av lagerressurser ikke tas opp som indikator. Vår utvinning både av olje og gass er langt fra bærekraftig. BPs energistatistikk for 2003 viser for eksempel at Norges olje-produksjon utgjorde hele 12% av de påviste ressurser, mens tilsvarende tall for Midtøsten var 1.1% og for verden totalt 2.4%. Norge presser altså sine ressurser 10 ganger så hardt som de ekte oljesjeiker.

Heller ikke utnyttelsen av fornybare energiresurser fremgår av det foreslåtte indikatorsett. Norge har for eksempel svært store og gode ressurser for vindkraft. Vindkraftproduksjonen vil toppe seg om vinteren når forbruket er størst og tilsiget til vannkraftmagasinene er minst. Mens sommerproduksjonen fra et gasskraftverk må lagres nærmere et halvår i vannkraftmagasiner som på den tiden normalt har maksimal fylling, behøver vindkraften i sammenligning bare ca. en ukes lagring for å jevne ut produksjonene via vannkraftsystemet. Prognoser fra for eksempel NREL viser at vindkraft snart gir billigste form for elkraft, mens gassprisene sannsynligvis vil stige etter hvert som gass må erstatte olje. Norge har også store bioressurser som kunne utnyttes bedre, for eksempel erstatte olje til oppvarming. I tillegg kommer sparemuligheter i bedre isolasjon av bygningsmasse og tidsstyring av oppvarming i forhold til bruk av lokaler.

Skal alle komme opp på samme velstandsnivå som Norge – og det ønsker vi vel - vil verdens bruk av energi måtte øke med en faktor på ca. 8 hvis forventet befolkningsvekst inkluderes. For å unngå alvorlig økning av klimagassutslipp, de bør tvert i mot senkes, må det da skje en dramatisk omlegging av verdens energisystemer. Og som Brundtlandkommisjonen påpekte, så må I-landene være de som går foran og utvikler ny teknologi og tar den i bruk for å oppnå en slik omlegging. En viktig indikator bør derfor være relatert til satsning på forskning og utvikling av ny energiteknologi.

Konklusjon er at 3 nye indikatorer foreslås:

1. Bruk av lagerressurser
2. Forskning og utvikling av systemer for utnyttelse av fornybare energikilder og implementering av dette i U-land
3. Øket bruk av fornybar energi til erstatning av fossil energi

Med vennlig hilsen

Anders Johnsson
Instituttleder

Berit Kjeldstad
Seksjonsleder

Til Vitenskapsmuseet
NTNU

Saksbehandler: Asbjørn Moen
Telefon: 73592255
asbjorn.moen@vm.ntnu.no

Vår dato:
16.06.2005

Vår ref.:
2005/580/008

Deres dato:
13.05. 2005

Deres ref.:
2005/580/008/SBA

Høring av NOU 2005-5: Enkle signaler i en kompleks verden. Forslag til et nasjonalt indikatorsett for bærekraftig utvikling

Konklusjon vedrørende biologisk mangfold

Seksjon for naturhistorie kom også med innspill til universitetets uttalelse i 2003 i forbindelse med departementets "Skisse til nasjonal handlingsplan for bærekraftig utvikling – Nasjonal Agenda 21". Vi er tilfredse med at en ambisiøs handlingsplan er vedtatt, og at den har fått brei omtale i nasjonalbudsjettene for 2004 og 2005. Nå er det neste ledd i arbeidet den mer konkrete oppfølgingen, med identifisering av nasjonale indikatorsett for bærekraftig utvikling. Og når det gjelder dette arbeidet innenfor temaet biologisk mangfold, må vi uttrykke forbauselse over et lavt ambisjonsnivå. Norge har stått sentralt i det internasjonale arbeidet med bærekraftig utvikling, og Norge har vedtatt en meget ambisiøs målsetting om stans i tap av biologisk mangfold innen 2010. For å følge opp dette trengs en offensiv kunnskapsinnhenting og overvåking. Og det er viktig i det videre arbeidet at hele det norske kunnskapsmiljøet, ikke minst universitetene, trekkes inn.

Kommentarer vedrørende temaområdet Biologisk mangfold og kulturminner

Utvalget legger et "formuesperspektiv" til grunn for arbeidet, og det skilles mellom seks temaområder. Av disse er i utgangspunktet to relevante for vår seksjon: "Biologisk mangfold og kulturminner", og "Naturressurser". Sistnevnte tema, slik utvalget legger det fram, er imidlertid mindre aktuelt, og vi begrenser oss derfor til det først nevnte, og da til den delen som gjelder biologisk mangfold (utvalget har en stemoderlig behandling av kulturminner, og uten noen indikator). Av de 16 indikatorene er halvparten miljørelaterte, og tre er klassifisert til temaet biologisk mangfold. To av disse er knyttet til "god økologisk status av vannforekomster", henholdsvis i ferskvann og kystvann. Her er ambisjonen fram til 2007-2008 å "gi fullstendige data for indikatorene".

Når det gjelder biologisk mangfold på landjorda, er det fremmet forslag om en indikator: "Bestandsutvikling for hekkende fugl i økosystemer på land". Denne indikatoren er knyttet til artsnivået, og den kan bli en god indikator. Men alene er den alt for snever i en nasjonal plan for biologiske indikatorer. Det mangler indikatorer for overvåking innen de høyere organisasjonsnivåene (landskap/naturtype/økosystem/samfunn) som er så viktige i vårt land med stor regional variasjon. Det mangler indikatorer for overvåking av arealendringer, for eksempel mengde og tilstand av naturtyper som kystlynghei, ulike typer av myr og skog, kulturlandskapstyper med mer, og ingen botaniske indikatorer er tatt med. Heller ikke areal og dekning av verneområder (i forhold til naturtyper og regional fordeling) eller kriterier knyttet til rødlistet (i andre grupper enn fugl) er med blant indikatorene. Flere av disse potensielle indikatorene vil kunne være operative, og gi minst like

god og relevant informasjon som den som er valgt. Utvalget har på dette punktet vært svært passive og forsiktige, spesielt sett i forhold til den ambisiøse målsettingen om at tap av biologisk mangfold i Norge skal stoppe fra 2010. Andre land har vesentlig større ambisjoner innen temaet biologisk mangfold, og her er det nok å henvise til våre naboland. De siste ti åra er det også i Norge brukt store ressurser på utredninger og sammenstillinger av kunnskapsgrunnet og behov for overvåking. Norske biologer har stilt opp i dette arbeidet, og det er skuffende at dette nå ikke følges opp. Som eksempler på utredninger som nå må følges opp gjennom arbeidet med indikatorsett, nevnes: DN, Direktoratet for naturforvaltning 1996a. Status for verneområde der verneverdiane er trua. - DN-rapp. 1996-1: 1-73.

DN, Direktoratet for naturforvaltning 1996b. Plan for tiltak i verneområde 1997-2003. - DN-rapp. 1996-4: 1-33.

DN, Direktoratet for naturforvaltning 1997. Overvåking av biologisk mangfold i åtte naturtyper. - Utredning for DN 1997-7: 1-268.

DN, Direktoratet for naturforvaltning 1998. Plan for overvåking av biologisk mangfold. - DN-rapp. 1998-1:1-170.

DN, Direktoratet for naturforvaltning 1999a. Nasjonal rødliste for truede arter i Norge 1998. - DN-rapp. 1993-3: 1-162.

DN, Direktoratet for naturforvaltning 1999b. Kartlegging av naturtyper. Verdisetting av biologisk mangfold. - DN-håndbok 13. Flere pag.

Fremstad, E. & Moen, A. (red.) 2001. Truede vegetasjonstyper i Norge. - NTNU Vitensk.mus. Rapp. bot. Ser. 2001-4: 1-231.

Også i utvalgets egen utredning om biologisk mangfold (vedlegg 4 i utredningen, utarbeidet av Erik Framstad) anbefales et breiere sett av indikatorer for biologisk mangfold enn den ene som er valgt. Også i mange andre utredninger understrekes behovet for bedre kunnskap og overvåking av det biologiske mangfoldet, bl.a. i St.meld. nr. 21 (2004-2005; Regjeringens miljøpolitikk og rikets miljøtilstand, s. 40 ff.) og i NOU 2004-28 (Lov om bevaring av natur, landskap og biologisk mangfold, bl.a. s. 432 ff.).

Vi finner grunn til enda en gang (som i vår uttalelse til skissen til handlingsplan for bærekraftig utvikling i 2003) å påpeke overfor Finansdepartementet at det i mange deler av miljøvernarbeidet i Norge er nødvendig med et sterkere og mer forpliktende samarbeid mellom institusjoner som tilhører ulike departementer. Spesielt vil vi påpeke at det er mye å hente med et nærmere samarbeid i miljøspørsmål med institusjoner under UFD (som også i miljøspørsmål er kunnskapsdepartementet). Universitetene, og spesielt universitetsmuseene må også i framtida være kunsskapsentrene for landets natur- og kulturhistorie, og de må brukes. Vi vil nevne det positive samarbeidet som er gjennomført mellom flere departementer ved etableringen av den norske Artsdatabanken, som er knyttet til vår institusjon, og som nå er i funksjon. Lignende samarbeidsprosjekter er det nødvendig å gjennomføre innen flere felter i framtida. Og ett av disse er arbeidet med biologiske indikatorer for bærekraftig utvikling. Dette gjelder både i arbeidet med å finne og bruke gode indikatorer.

Med hilsen

Sigurd Såstad
Seksjonsleder

Asbjørn Moen
Professor